

Оксана СІЧКАРУК,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Марія КОЗАК,
асистент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛОГОПЕДИЧНОЇ КОРЕКЦІЇ ПОРУШЕНЬ МОВЛЕННЯ

Проблема виявлення мовленнєвих порушень у дітей та вибір ефективних методів корекції є актуальними в логопедії. В Україні зростає кількість дітей з психофізичними та мовленнєвими порушеннями, що вимагає вдосконалення корекційних програм для закладів дошкільної та загальної середньої освіти. Досягнення у вітчизняній логопедичній науці включають створення методик та матеріалів для успішної корекції мовлення. Врахування особливостей розвитку мовної функції, механізмів порушень і компенсації дозволило розробити ефективні методи діагностики та корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку [2, с. 5–9].

Згідно зі статистикою, щороку зростає кількість дошкільнят із мовленнєвими порушеннями. Експерти вважають, що зменшити ці показники можливо, але це потребує системної роботи, що включає ранню діагностику різних порушень, зокрема мовних, у перші роки життя дитини.

Відставання у мовному розвитку є важливою проблемою, яка потребує вчасного виявлення і корекції. Батьки та вихователі повинні особливо звертати увагу на ці порушення вже з молодшого дошкільного віку. Важливо виявляти малий словниковий запас, недорозвинене фразове мовлення та порушення звуковимови на ранньому етапі і одразу ж розпочати корекційну роботу.

Основна проблема полягає в тому, що багато батьків не надають належного значення ранній діагностиці мовних порушень, вважаючи, що це мине з часом. Вони не займаються мовним розвитком дитини вдома і не звертаються до фахівців для вирішення проблеми. Такий підхід часто призводить до загострення проблеми: у дитини починають виникати труднощі з вимовою та спілкуванням. Не можна просто очікувати, що мовлення розвинеться з часом самотійно, адже в подібних випадках воно

формується на патологічній основі. У подальшому це може створити проблеми з навчанням у школі: діти з такими порушеннями зазвичай мають складнощі з опануванням читання та письма, а затримка мовленнєвого розвитку гальмує їхній пізнавальний процес. Важливо, щоб і батьки, і педагоги закладів дошкільної освіти звертали увагу на будь-які порушення у мовленнєвому розвитку дитини, рекомендували звертатися до фахівців і пояснювали важливість спеціальних занять для корекції мовлення в дошкільному віці [3, с. 25].

Питання ранньої діагностики дітей з мовленнєвими порушеннями було предметом дослідження багатьох видатних педагогів, зокрема Є. Соботовича, Л. Трофименка, В. Тарасуна та інших. У посібнику «Служби раннього втручання в Україні: шлях до інтеграції», який редагувала Н. Бастун, аналізується процес створення та розвитку служб раннього втручання, а також представлено досвід регіональних служб [5, с. 217].

Основні завдання корекційного навчання полягають у виправленні ключових мовленнєвих порушень, таких як загальне недорозвинення мовлення (ЗНМ) та заїкання, а також у всебічному розвитку мовленнєвих навичок і підготовці дітей до навчання в школі. Ці процеси організуються на основі загальноосвітніх програм виховання і навчання для дошкільнят та спеціалізованих програм для дітей з мовленнєвими порушеннями. По закінченні старшої групи в закладі дошкільної освіти діти з мовленнєвими порушеннями можуть продовжувати навчання у загальноосвітніх або спеціалізованих закладах, залежно від ступеня порушення. Вони також можуть навчатися за загальноосвітніми програмами з подовженим терміном навчання.

У дошкільному віці діти часто не вимовляють деякі звуки правильно навіть до шести років. Причини затримки можуть бути зумовлені не лише віковими особливостями мовленнєвого розвитку, а й фізичними патологіями у будові артикуляційного апарату, низькою рухливістю його органів (губи, язик, нижня щелепа) або недостатнім фонематичним сприйняттям (коли дитина не розрізняє звуки на слух і часто їх плутає) [4, с. 117]. Перш ніж розпочинати корекцію, слід визначити, які звуки дитина вимовляє неправильно і в чому полягають труднощі.

Якщо дитині важко спілкуватися з однолітками, а її мовлення значно відстає від вікової норми, варто звернутися до спеціаліста для консультації.

Важливо встановити причину. Це може бути відсутність достатньої кількості живого спілкування, через що дитина недостатньо чує розмовну мову. У такому разі слід активно розмовляти з дитиною, читати казки та вірші, займатися малюванням і ліпленням. Однак причини можуть бути більш серйозними, тому необхідно звернутися до логопеда, який працює в закладі дошкільної освіти, школі або до приватного спеціаліста чи найближчого логопедичного пункту. Логопед володіє всіма необхідними інструментами для точної діагностики мовленнєвих порушень і створення індивідуальної корекційної програми для кожної дитини [1, с. 17].

Діагностика є дуже важливою у логопедичній роботі, а особливо виявлення певних порушень у ранньому віці, поки вони не погіршились з часом і на їхньому підґрунті не з'явилися супутні проблеми. Далі, після виявлення і обстеження порушення розробляється план корекції, індивідуально до кожної дитини. Адже важливо враховувати особливості рівня розвитку мовлення дитини, а також її психологічний стан. Тому правильна діагностика є основою для визначення типу порушення та розробки ефективного корекційного плану.

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція. Байєр О. М. та ін. Київ : Видавництво. 2021. 38 с.
2. Богуш А., Гавриш Н. Оптимізація мовленнєвої роботи з дітьми в розвивальному середовищі дошкільного навчального закладу. *Дошкільне виховання*. 2012. № 10. С. 5–9.
3. Борисенко П. М. Логопедична корекція дитячих мовленнєвих розладів. Львів : Основа, 2020. 304 с.
4. Ковальова І. В. Основи діагностики мовленнєвих порушень. Київ : Наукова думка, 2018. 256 с.
5. Шульженко Д. І. Освітньо-психологічна інтеграція (інклюзія) дітей із аутизмом : монографія. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова ; Видавництво Хортицької національної академії, 2017. 444 с.